

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVII.****Blaj, 27 Iuliu 1907.****Numărul 29.****Soartea școalelor.**

Încă în numărul 13 din 30 Martie a. c. al acestei prețuite foi, mi-am fost exprimat modesta părere, că dacă s'ar întâmpla ca noua lege școlastică, care atunci era încă numai proiect, să aivă oare când putere obligatoare, am face lucrul cel mai bun și mai cu minte abizicând de toate școalele poporali.

Cineva poate să creadă că aceasta a fost o părere riscată; însă nu. Când am exprimat-o mi-am luat bine seama de ceea ce fac, știind și eu ce știe toată lumea, că școala e unul din factorii cei mai însemnați a vieții ori cărei națiuni. Cu toate acestea i-am dat expresiune bazat fiind nu numai pe motivele atunci espuse, ci și pe altele încă de mai mare valoare, cari nu le-am publicat, crezând că le precep și înțeleg toți câți au durere de biserica și poporul nostru mult încercat.

Acum însă după ce în numărul penultim (26) al acestei foi, un domn protopop susține că abzicerea de școalele poporali e o idee de fantazie, mă simțesc obligat a-mi espune toate motivele, pe cari mi-am bazat părerea, ca să se vadă, că nu țin numai din încăpăținare la ea.

Mie mi-se pare lucru de tot copilăresc a crede, că dacă noi am duce jertfele cu susținerea școalelor poporali până la extremul putinței noastre materiali, ne vom putea ajunge scopul, adică le vom putea conserva caracterul confesional. E lucru doar știut, că toate guvernele câte s'au perândat dela dualism în coace s'au unit în un cuget; introducerea limbei magiare în toate școalele și ingerința din ce în ce mai autoritativă a organelor administrative în afacerile învățământului. Acestui scop i-s'au dedicat întreaga activitate legislativă. Despre ce ne încredințază în specie legile referitoare la învățământ, aduse în 1868, 1879, 1893 și dacă cineva a

fost atât de naiv încât a tras la îndoială până azi acest lucru, noua lege școlastică, intrată în vigoare acum în 1 a curentei luni, îl va fi încredințat cred, că deasa învoire și modificare a legilor școlastice, n'au intenționat întru atâta îmbunătățirea metoadelor de instrucțiune, nici prosperarea învățământului peste tot, cât mai mult câștigarea mai multor obiecte, respective a unui teren din ce în ce mai estins pentru limba magiară și a unei influințe mai espresive, mai mari și mai autoritative pentru organele statului asupra școalelor confesionali. Ceea ce nu poate însemna altceva, decât magiarizarea și statificarea treptată a învățământului poporal peste care până acum dispuneau confesiunile respective naționalitățile.

Astfel fiind e ușor să înțeleagă ori cine, că după introducerea legii celei noue, guvernului numai un paș îi mai trebuie până la ajungerea scopului său. Care paș îl va și face, dar numai atunci, când din caz în caz va vedea, că poate pune mâna liber și pe edificiile școlari proprietate confesională-națională, folosindu-se de ocaziunea, ce sperează că i-o va întinde însași confesiunea, cum s'a folosit la urcarea esagerată a salarelor învățătoresți de nemulțumirea învățătorilor cu salarizarea de până acum.

Că pentru ce se folosește guvernul de această procedură, când ar putea legifera deodată statificarea școalelor se vede cum se văd unghiile pisicei din sac.

Se zice că statificarea deodată a întreg învățământului poporal ar reclama o așa sumă de bani, de care statul, ori cât de bine ar fi situat materialicește, tot nu poate dispune. Conced această, dar susțin că guvernul, dacă ar dorî și ar vreă statificarea deodată a școalelor, are putința să ajungă la banii necesari, dar nu vrea, aflând pentru ajungerea scopului său un mijloc mai

rentabil, și anume: legea nouă e așa ticluită, cât rând pe rând azi o școală, mâne alta, să-i pice de sine în mână, ca o poamă coaptă în gura celui ce o dorește râvnind la edificiile școlari, cari se fac cevaș mai greu, ca cum se votează o lege pe care o combat 10—12 deputați naționaliști.

La facerea edificiilor școlari pe lângă bani se mai cere și concursul brachial al maselor, căci altmintrelea ar fi prea costisitoare; iar siluirea aceloră la prestațiuni pentru alt rând de edificii școlastice pe lângă edificiile confesionali, făcute deja cu jertfe mari, se pare guvernului a nu fi în favorul prestigiului ce-și dorește. Pentru aceea a ales calea intrigei. A impus confesiunilor sarcini cari neputându-le suportă vor fi silite să-i ceară ajutorul. Guvernul la rândul său foarte prevenitor (!), îl va presta cu toată *marinimia*, ce o nutrește față de confesiunile naționaliste, dar numai pe lângă condițiunile, cari le va crede mai ducătoare la scopul bine determinat: magiarizare, și statificarea faptică dar nelegiferată a școalei poporali, ale cărei urmări dăunătoare pentru confesiunile neagreate guvernului nu se pot prevedea nici calcula; cu mult mai dăunătoare decât dacă s'ar fi făcut deodată statificarea totală.

Pentruca să se convingă omul despre aceasta, ar trebui să umble din comună în comună, să între din școală în școală, să se informeze despre relațiunile și se cunoască împrejurările specifice a fiecărei parohii; pentrucă și guvernul în procedura ce o va observa, se va îndreptă după oamenii cu cari va avea de lucru și după împrejurările specifice locali. Totuși pentru o înțelegere cât de cât a lucrului voi aduce câteva exemple respective cazuri și anume: este o comună în care credincioșii gr.-cat. numără 1150 suflete, ev.-ref. 90 suflete, și

israeliți 25 suflete. În această comună până acum greco-catolicii au susținut din puterile lor proprii școala confesională cu 2 învățatori, pentru a căror salarizare au suportat un arunc anual de 80 fileri după un suflet sau de 30% după darea de stat, acoperindu-se restul ce nu-l dă aruncul de mai sus din venitele cantoralii. E de însemnat că au școala de piatră cu două sale de învățământ neescepționabile și locuință tot așa și pentru ambii învățatori. Reformații încă au susținut școala confesională frecventată și de pruncii israeliților, cu un învățator salarizat de stat cu 720 cor. Acum să-mi spună cineva, ce ar fi de făcut mai bine și mai cuminte în această comună?! a susține școala confesională cu doi învățatori și pe mai departe, cu toate că biserica are venit anual de 1000 cor. totuși e absolut cu neputință; pentru că nu e vorba numai de 2000 până în 2400 cor. salar fundamental, ci pe lângă cuincuenalele exagerat de mari, se mai recer taxele anuale la fondul regnicolar de penziune învățătoresc, spesele de renovat, de curățit, de serviciu, de focărit, pentru procurarea utensiliilor etc. Parohii cari să fie în stare a suportă astfel de greutatea nu cred să avem nici 20 în toată Provincia bisericască, căci școalele grănițerești decretate

fiind de școale comunale ori cât de uniconfesionali ar fi pruncii cari le frecventează, nu se pot număra între școalele confesionali.

Se zicem însă că în o parohie ca cea mai sus descrisă ar fi de susținut școala confesională cel puțin cu un învățator. Abstrăgând dela aceea că și în cazul acesta spesele de întreținere s'ar duplica și cu timpul ar deveni insuportabile pentru credincioșii cari zi de zi sărăcesc, oare câți și cari prunci o ar frecventă? cari părinți ar suportă spesele de întreținere? oare autoritatea confesională locală ori superioară ar putea dispune ca Moldovan să-și trimită pruncul la școala confesională, iar Murășan la cea de stat? ce în tot cazul trebuie să se înființeze în aceea comună. Pe credincioșii cari ar fi siliți să-și trimită pruncii la școala de stat, oare care națiune ori autoritate iar obligă să participe cu averea lor la susținerea școalei confesionali? În caz când dintr'un ultra zel tot s'ar hotări în comuna aceasta susținerea școalei confesionale cu un învățator, dacă schimbându-se împrejurările credincioșii ar ajunge în pusețiune a nu o mai putea susține decât cu vădita lor ruină materială, oare unde ar află ei ușurare, oare pe o atare parohie n'ar lăsa guvernul să se sature de tot de școala confesională?

ce ar avea de făcut atunci autoritatea confesională? ce respect va putea să aibă înaintea credincioșilor ruinați materialicește din un zel neprecalculat? cine oare poate prevedea azi mărimea dezastrului nu numai material ci și religios-moral al acestei parohii, a cărei credincioși, fără doar și poate, ar ajunge în abisul perirei spirituale, pentru care, cine vrea va lua responsabilitatea?!

Până aci am vorbit despre o parohie care ar lua asuprași îndatorirea de susținere a școalei confesionale din propria-i putere fără nici un ajutor dela stat. Dar se luăm de exemplu o parohie care ar vrea să-și conserveze caracterul confesional al școalei sale cu ajutorul dela stat. De categoria acesteia paremi-se ar fi toate parohiile noastre cari au susținut până acum școale confesionale. Cum înțeleg eu lucrul, de aci încolo nici în o comună guvernul nu va mai înființă școala de stat decât numai atunci, când confesiunea, respective comuna, va prestă gratuit edificiul școlar și se va obliga la suportarea speselor de renovare, curățire, de serviciu, de focărit etc., luând statul asuprași numai sarcina de salarizare a învățătorului asupra căruia va dispune după plac, rămânând confesiunii respective comunei, numai dreptul peste datorința de a prestă edificiul

FOIȚĂ.

Luminarea unei vieți.

povestire originală a „Unirei,” de I. Agărbicean.

Gânduri de indoială grea veniau și peste Nicolae Ispravnic, ori cât de mult se silea să le alunge. De multeori nu e de ajuns să ai o voință tare, să iese la iveală liniile de hotărâre a frunții frumoase, să zmăncești din capul mândru, — un simbol de neatârnavare. Sunt clipe de acelea când te gândești — împins de ceva nepriceput — la rostul vieții tale, și cu cât te cugeți mai mult, îl vezi tot mai întunecat, mai plin de durere. Vin întunecimi închipuite numai, dureri ce poate n'au dat încă nici odată peste tine, dar în clipe de acelea le simți ca având ființă. Momente hrânitoare pentru un început de melancolie.

Și Nicolae Ispravnic eră acum om în toată firea, trecut de douezeci și șase de ani. Poate că viața lui e mâncată de jumătate, și el are să mai stea un an la studii în capitală și doi trei în provincă până să-și aivă casa lui. Când va începe el să trăiască, mulți ficioni din sat de sama lui vor fi de mult în rând bun cu căsnicia lor. Și la urmă tot numai om rămâne, și el, și ficionul din sat, — prietin de cruce a lui în copilărie.

Mai ales când se imputău banii, se opria Nicolae Ispravnic la deșertăciunea a-

cestei învățături, ce par'că nu vrea să se mai termine. Atunci grija de traiu și grija de studii se aduna, se mesteca într'un nod acru, ce-l simția când în pept, când ridicându-se în gât.

În clipe de acestă odăiță eră prea strimță pentru el. Închidea cu zgomot cărțile dinainte, și, izbindu ușa, ieșia pe stradă.

Avea o cafenea nu departe, unde trăgea totdeauna. Se ascundeă într'un colț, cu fața spre fereastă, cerea gazete, și rămânea cu ceasurile cufundat cu capul între foi. Rar de tot cerea vre-o cafea, așa că nu eră bine văzut de personalul cafenelei. Târziu, cu ochii înroșiți aproape de fumul țigaretelor, ieșia afară, se opria înaintea ușii, și aștepta ceva. Apoi de eră sara, pornia încet, ca un bătrân, cătră alea orașului.

De multeori se întâlnea cu vre-un cunoscut, ce-l tot întetă să meargă mai iute.

— Bine frate, dacă nu vrei să mergi cu mine, pleacă! Eu te-am chemat?

— Iar nu ți-s acasă boii frate Ispravnic zicea prietinul. „Stai că-ți fac pe voie, și merg încet. Numai să-mi spui de unde vi acum. Așa-i că nu de-acasă?”

— Nu.

— Din cafenea atunci.

— Da, din cafenea.

— De ce n'o lași dracului s'o poarte? Vezi eu n'am ideie cum poți stă tu acolo cu ceasurile, tu care nu fumezi și nu sorbi beutura turcească. Spuneai că te dor ochii de câte ori stai în cafenea.

— Mă dor, — dar ce să fac?

— Ce să faci? Oho, poți merge în tratătea alte locuri, de n'am degete la mână să ți-le număr.

— Birtul nu-i tot un drac?

— Nu zic de birt, sunt ele alte locuri de distrageră. De pildă teatru.

— Acolo mai merg eu când sunt bani. Dar când nu-s? Ia spune-mi tu atunci când nu-s bani ce să faci? Vrei să înțelegi poate orfeele și alte prostii?

— Numai cât nici acestea n'ar trebui să le încunjure nime așa ca tine. Nici să nu ști ce-s. Măi un om mare trebuie să cunoască tot. Nu zic să te strici, să-ți mănci viața și sănătatea. Dar să ai ideie de toate păcatele lumii moderne. — Și încă ceva. Cunoști oameni, cunoști lume. Și crede-mă, de multeori e foarte instructiv.

— Ce poți să înveți dela ființe de acelea cari sunt toate unele ca altele? Cunoști una, și le cunoști pe toate. Ce să înveți dar?

— Să vezi numai, frate Ispravnic, că nu-i chiar așa. Sunt în locurile cele mai putrede ființe de celea mai curate. Înțeleg sufletul. Și e interesant să vezi, deși e grozav de dureros să simți cum o astfel de ființă își duce viața între celealalte.

— Iac'asa! Vorbești ca un copil. Par'că nu s'or ști preface ca să apară madone.

— Lasă-le dracului, nu mai vorbi de ele că mi se face rău.

școlar și a suportă spesele de întreținere a aceluia, fără nici un pic de influință asupra instrucțiunii. Deci la pierderea materială ce vor îndura parohiile în cari va înființa statul școale de ale sale în senzul acesta nici numai reflectez. Ci mă cuget singur la acelea parohii de ale noastre cari vor vrea să-și susțină caracterul confesional al școalei cu ajutor delat stat. Să nu se zică că vom cere ajutor numai sub 400 coroane, în care caz influința guvernului asupra școalei va fi minimă. Cred că azi poate fi ajutorul mai mic de 400 cor. cât va fi însă peste 2, 3 ori se zic peste 5 ani cel mult? căci va veni timpul cincuenalului de 200 cor. Ori doară avem parohii cari sunt în stare a suportă greul cincuenalului de 200—1000 cor.? mă tem că nici atâtea câte să le putem număra pe degetele dela mâni și picioare. În un atare caz vom fi siliți a contribui anual din repartituni ejectate pe credincioșii noștri cu câte 600—800 cor. la salariul învățătoresc și a suportă toate greutatele câte le reclamă susținerea unei școale, iar domnul ministru va dispune asupra limbei de instrucțiune și la recomandarea domnului inspector om fără credință va dispune în școala confesională de învățător pe un altu. Cu atât mai vartos că nu are se

propună religiunea care cade în sarcina catehetului preot; iar acesta repareze dacă poate în 2—3 oare pe săptămână ceea ce strică învățătorul în 30 de oare. La o asemenea întâmplare care va predomină pretutindinea, spună-mi cineva ce preț va mai putea să aibă jertfa reclamată de conservarea caracterului confesional al școalelor noastre sătești. A mai spusă cu susținerea lor n'ar fi altceva de cât un abus neiertat, o pradă adevărată de banii cari credincioșii noștri îi câștigă cu sudori crunte, e o jertfă care Dumnezeu nu o poate vrea. Deci de nou susțin că mai bine am face dacă abdicând acum deodată de toate școalele sătești am cugetă și am afla de cu vreme alte mijloace pentru educarea religios-morală a credincioșilor noștri.

Alexandru Bărbulescu.

CORESPONDINȚE.

Un jubileu în Oravița.

— note și impresii remase —

În bătaia ușoare de vânt, cu ochii înșeninați de dorinți ascunse și sglobii — măcar că era o dogoreală ca ceea să te răpue — am plecat la praznicul de un pătrar de veac al societății „Concordia” în orașul românesc Oravița. Căci dacă cele mai mari ale noastre: „Astra,” ori societatea fondului de teatru pre-

tind a să cunoaște și îndrăgi de tot românul Ungariei, apoi nu este dreptate a aluneca cu un zimbet de neinteres preste programul de iubire al unor societăți mai mici decât acestea — dar tot românești.

Și pot cu mândrie să felicitiez pe „Concordia” iubilantă, de rostul și însemnătatea mare, ce a știut dovedi pentru viața noastră culturală.

Sub impresia celor văzute și petrecute mi s-a arătat o vedenie — nu știu în ce chip — ca și cum cântarea ne-ar rămânea odată singurul așezământ de viață, acumulatoriu de înfrățire, dragoste și însuflețire cătră un ideal. Și mai știu, poate de aici ne-a hărăzit chiar pe noi împărtitorul de destine cu o cântare, care după dovezile atâtor veacuri încercate, ne îndreptățește la o viață și mai conștientă, mai plină de mândrie, frumoasă, cu zile senine.

E una între toate doina noastră de al cărei farmec și cuprins să vestejesc zapise de nemeșug și cărturarie, din tot neamul să clădească o familie mare-mare și fără stavilă de însuflețită, al cărei cel dintâi vlăstar și povățuitor e frate drag, frate dulce și bun cu cel din urmă gregar.

Duminecă dimineața la 30 Iunie în piața bisericească unite să desfășură încet-încet tabloul, care mai târziu impune pretutindeni. Acum încă-i tăcere, numai câte-o vorbă șoptită. În lăuntru — lăcaș adevărat al dumnezeirei, să face cea mai sfântă și ideală slujbă a românului năcăjit. Cântările — purtate de voinicii satelor din apropiere — străbat până afară, deșteptând dureri și simțeminte profunzi... apoi la gata un tumult și amestec de domni și opincari.

Dintre mulțime se ridică figura zdravănă, serioasă a protopopului Poruțiu, ca să facă începutul ședinței festive. Într-o vorbire nu prea lungită — ceace ar fi fost de

Prietinul nu putea să-l abată să între cu el undeva, și astfel Nicolae Ispravnic mergea singur în păduricea orașului. Numai aci se răcorea bine de răzvrătirea înădușitoare din lăuntru, aci unde putea să-i rămână ochii pe plăsmuirile curate ale firii.

Și mai era ceva. De câteva ori, ieșind din cafeneauă cam pe aceeaș vreme, întâlnea o fată îmbrăcată simplu, ce trecea grăbită spre livada orașului. Pornea repede în urma ei, dar acolo o perdea din vedere, ca și când ar fi intrat în pământ. N'a putut s'o vadă niciodată bine în față. O fată înaltă, subțire, — să fi fost așa de vre-o optsprezece ani. Când era năcăjit deacasă pornea anume s'o afle iar, trecând pe dinaintea cafenelei.

Dar și când n'o întâlnea se liniștea bine în aerul curat, iar de se întâmpla să bată și vântul se întorcea acasă foarte voios. Îi plăcea mult bătaia vântului. Să-i șuere tare pe la urechi, să se vaete printre crengele stufoase ale arborilor. Când era acasă și fluera huiud vântul pe la ferești stă cu ochii deschiși, ascultând ca la cea mai frumoasă poveste, de multe ori noaptea întreagă.

Când o întâlnea și o urmărea până în alee, se întorcea acasă fără să dorească a o mai vedea.

Nici clipele acelea de îndoială nu vine des peste dânsul. De multe ori le învingea dela început, cu o scurtă smâncire din cap. Era între studenții cei mai buni și ținea să nu-și piardă vremea în zădar, dacă, și așa,

aproape o jumătate din viață și-a mâncat-o în pravul școlilor.

În păduricea dela marginea orașului mergea de multeori, când era tare bine dispus. Îi plăcea să hoinărească pe acolo.

Într-o după amiază târzie din Iunie rătăcea pe cărârșile preserate cu petricele fine, lucii, din pădurice. Era răcoare și un aer subțire, cu miros bogat de verdeață. Cu pălăria în mână, cu o carte subsuoară Nicolae Ispravnic se plimba cu ochii pe sus, la boltiturile de frunze.

Ascuns adânc în pădure pe un scaun, sub un stejar, îi pără că zărește o pălărie femeiască. Privi mai bine și pută să deslușască bine o femeie, cum șede frântă puțin de mijloc. Poate că cetește vre-o carte, vre-un roman sensational, aci în răcoarea pădurii, se gândi Ispravnic, își căută de drum. Dar când dase iar pe acolo, femeia era cu batista la ochi și plângea adânc, înădușit. Pe scaun lângă ea se putea vedea o hârtie de epistolă.

Dacă-i nevastă știe Dumnezeu ce năcazuri va avea, — de-i fată nezmintit că a lăsat-o drăguțul. Gândi acum Nicolae Ispravnic, și porni repede spre casă.

Avea el în firea lui ceva dăcos, așa un strop de răutate, când era vorbă de muieri și fete la cari li-s'au aprins călcăele. Poate pentru că a trăit tot retras ca un huhurez, poate pentru că el numai odată, de mult, ca băețandru, s'a fost aprins, și acum vedea că

a fost o prostie, poate pentru că orice dragoste o socotea de prostie. Atâta era fapt că de câteori cetia în gazete despre vre-un onor din dragoste zicea scurt: „Bine-au făcut. De așa oameni și așa n'avea lumea folos.”

Dar în sara aceea, târziu de tot, după ce studiase câteva ceasuri, părea că-i tot vine să știe ceva, și nu-și putea aminti cum se cade. Abia în urmă se desluși curat de ce era să-și aducă aminte: pălăria și haina femeii aceleia sămăna mult cu a fetei care trecea pe dinaintea cafenelei. Liniștit că și-a adus aminte s'a culcat și adormi în grabă.

În ziua următoare Nicolae Ispravnic, venind dela biblioteca Universității, se opri înaintea vitrinei unei librării. Atâtea noutăți literare stau înșirate, unele cu reclamele gazetelor alăturate. Cărți de știință în toate limbile, — o întreagă bibliotecă.

Cum stă cetind titlurile, și gândindu-se poate la conținutul lor, deodată se oprește o femeie lângă el, cu ochii la cărți. El n'o luă în seamă. Dar nu după mult femeia intră în librărie și ieși cu o carte. Nicolae Ispravnic își ridică ochii și pută ceti pe cartea ce-o ținea în mână doamna: Schoppenhauer. Mai mult nu. O, măgarul acela de Schoppenhauer, și acum mai scrițește mințile oamenilor, gândi dânsul, care nu l'a putut suferi niciodată pe neamțul acela. Dar îndată uimit, băgă de seamă că-i aceeaș pălărie și aceeași haină, pe care a văzut-o ieri în pă-

năcaz pe un soare ca asta, ficsează momentele de căpetenie din viața de un pătrar de veac a Reuniunii Iubilante. A dat la 51 concerte cu sute de cântări și alte multe bucăți de teatru, a avut norocul să-și câștige laurii izbânzii desăvârșite cu multe ocaziuni, mai sărbătorește cu două: cea a anului 1896 la Lugoj și a anului trecut din București, când primește diploma de merite și recunoștință pentru măiestria cântecelor din gură.

Măestrul Bogdan, dirigitorul dela zămisirea ei, are să fie mândru de treapta la care și-a ridicat modestul lui chor începătoriu.

Vin acum de să prezintă delegații diferitelor Reuniuni, ce iau parte la serbare. întâi Lugojul cu câte-și două pentru cele două Reuniuni a lor; Bozovici, acest ținut oarecând falnic și mândru, și toate celelalte din împrejurime.

Un vânt prielnic intrăceste aduce de undeva departe două cărți scrise în grai duios, de frate, cari spun de dragostea și norocul, ce îi trimit surorii iubilante alte două surori. Sunt „Carmen“-ul din București și „Doina“ Turn-Severinului.

E un potop de flacări de soare, dar vin acum grupele de cântăreți admirabile în costumele lor bănățenești — și nu te înduri să pleci. Glasurile arginții ca și basii ahtiați ce salută acum Reuniunea iubilantă, aduc căldură în ochi și zimbete pe buze...

Când am văzut apoi dragostea cu care domniile noastre atârnav de fragedul pept al copilelor și flăcăilor dela sate frunzele semnificative ale sărbătorii; îmi închipuiam scene din mărețul și vestitul război românesc. Așa cum stau amestecați, să-i îmbrățosezi pe toți într-o nervoasă stringere de brațe...

Când cel din urmă acord se stingea, plecăm pe drumul îngust al Oraviței — la banchet. — Aci se desfășură pe larg firea veselă românească.

În cap de frunte e veselul, simpaticul protă unit al Lugojului, întâiul președinte pe vremuri al Reuniunii serbânde. La întâiul pahar de vin șirul toastelor îl deschide tot el. Vorbește insufletit, entusiast, din inimă.

Vin apoi în șir: Dr. Vălean, Bogdan,

duricea orașului, care a trecut de-atâteaori pe dinaintea cafenelei unde trăgea el.

„O nemțoaică“ gândi Ispravnic. „O nemțoaică melancolică. Nu-i vorbă, dacă-i place să plângă, trebuie să-i placă și de filozofia aceea ce aduce moarte.“

Dar, pornind dela vitrină îi pără îndată rău de judecata sa prea dură. Cine știe ce dureri, ce întunecime zace, pe sufletul acelei femei. Bine nu poate să-i meargă, căci iată de când o vede el, iasă tot în aceeaș haină și cu aceeaș pălărie. O femeie săracă, la tot cazul. Și pe lângă aceea ceva pricepere trebuie să aivă. Cine cetește pe acel filozof germân, trebuie să aibă ceva în cap.

Fără să-și dea seamă cum, în după amiaza zilei aceleia eră iarăși în pădure, apropiindu-se cu oare care șială de colțisorul unde a văzut ieri femeia aceea plângând. Nu eră încă acolo, și în așteptare, abia acum își aducea aminte cât eră de desnădăjduit plânsul acela. Cine poate încă plânge așa, trebuie să aibă încă un suflet blând și bun.

(Va urma).

Dr. M și I. Groșșian, Dr. Méhes, — doi notari comunali „neuniți“ acești „corbi albi“ semnificativi pentru ceilalți mulți-mulți de pretutindeni și cari nici aparțin categoriei astora din slujbă... Și vin încă alții, dar nu i-am mai urmărit; intrăceste s-a fost pornit — tot din capul mesei — o doină lină, duioasă, de dragi aduceri aminte pentru unu, pentru altul... pentru toți... O doină de dor, de dragostele din tinerețe...

Îmi venia ca și cum m-ași înveseli și suferi în aceeaș clipită. Prin gândul meu să descifrau notele unei alte doine trăgădate... Cântarea cea cu „Murăș, Murăș apă lină“... Pe sările cu luna plină undelor lui am închinat doruri și oftări, pe a lui bogate și smerite maluri am trăit viața, când e mai ideală. Ce s'o face atâta veche cunoștință... casa cu paie, bătrânii osteniți lângă vatra cu foc — toate tainele vecinilor despre copilul al din școli, care s'o face „domn.“

Prietinul de lângă mine mă smâncește din reveriile „ardelenesti“ cu o întrebare asupra unui tiner cu fața zimbătoare și ochii vioi, care tocmai suia masa din fața noastră. Eră acela, despre care cetisem multe isprăvi minunate prin cel Ardeal îndepărtat: Justin Cl. Iuga. Să-l vezi — chip, cum să avântă trufaș, și apoi cu o fire desăvârșită de mocan, țigan și jidan povestește întâmplări de ale lor, cari cu peripețiile lor grav de serioase, atrag luarea aminte, stărnesc dispoziția și risul până cătră fundul grădinei, de unde ne străjuiau paznicii neadormiți ai patriei.

Pe urma lor să stărnește la masa noastră o animație: o dispoziție ca la Oravița. Dela spate muzica cu doinele noastre îi ține isonul.

Abia în desară s'a spart aceasta veselie, ca să se continue la marele concert, care să ține în sala teatrului orașenesc.

Rând pe rând privești încântătoare. Ce mai tipice și îndrăgite porturi bănățenești imbiu un tablou, care face să te cobori să săruți icoanele din el.

Cinci coruri ne-au desfătat cu cântecile lor cele mai alese. Neșterse și vii în amintire vor fi rămas în inima fiecărui două bucăți: *Brancoveanul Constantin* și *Brumărețul* ale măiestrului ardelean, *Mureșianu* dela Blaj.

Picirau în inima mea iarăși frânturi vechi delucruri și întâmplări de pe oare undeva departe, când căderea cortinei pune capăt la toate... Valul de oameni împetriti să îndepărtă sgomotos iar într'acolo, de unde plecasem.

În grădina mare și largă la tactul muzicii se încinge acum „hora“ și „brăul“ bănățenesc. Ori că am trecut peste vârsta aceea, ori că nu știu de ce, mie dragi mi-au rămas numai jocurile de pe malul Murășului îndepărtat.

Și s'a sfârșit mai la urmă și acest început de iubilare. Dar s'a sfârșit cu buna norocire de a fi înjghebat pentru cornul acest de țară zorirea unui eveniment înălțător de inimi, stărnitor de lacrimi de bucurie, ca la o serbare culturală românească s'a prăbușit — cu mici excepțiuni — păretele despărțitor de inimi și simțeminte.

Voiu avea norocul a povesti nu peste mult despre un al doilea praznic de iubilare al altei societăți de cântări vecină cu cel ce sfârșește acum scrisoarea aceasta.

Lian.

Nr. 41—1907.

Concurs de primire în Seminarul junimei române gr-cat. stud. din Blaj.

1. Părinții cari voiesc să-și așeze băieții pe anul școl. 1907/8 în Seminarul junimei române gr. cat. dela gimnaziul gr. cat. din Blaj, prin aceasta sunt avizați, că termenul concursului de primire (se primesc numai gimnaziști) este 14 August st. n. a. c. Cererile de primire sunt a se adresa Prea Veneratului Conzistor Metropolitan din Blaj, și în ce privește pe băieții, cari în anul școl. trecut, nu au fost elevi ai seminarului junimei, cererile au să fie instruate cu *extras de botez, testimoniu de pe anul școl. trecut și atestat de vaccinare*. În cerere părinții sau îngrijitorii au să-și însemne locuința și poșta ultimă cu acurateță și să declare, că cunosc deplin toate condițiunile de primire și să obligă a-le împlini pe toate. Ca rezoluțiunile să se poată expeda francate, petenții sunt rugați să alăture marcele postale de lipsă.

2. Pentru elevi sunt de a se plăti: 8 cor. taxă de înscriere, 250 cor. pentru cuartir, vipt, luminat, spălar, încălzit și în caz de lipsă medic și medicină; 2 cor. taxă de scaldă; 6 cor. taxă pentru scrobitul rufelor; așadar a totul 266 cor. la an, fără scrobital 260 cor. Taxa de înscriere, de scaldă și de scrobital rufelor are să se plătească toată deodată cu ocaziunea înscrierii, suma de 250 cor. în două, respective patru rate anticipative astfel, că în 1 Septemvrie cu ocaziunea prezentării sunt a se plăti cel puțin 76 cor. respective fără scrobital 70 cor. În caz de două rate, rata primă va fi de 136 cor. și se va plăti în 1 Septemvrie, a doua de 130 cor. și se va plăti în 1 Februarie; în caz de 4 rate, rata primă va fi de 76 cor. și se va plăti în 1 Septemvrie, a doua de 70 cor. și se va plăti în 15 Noemvrie, rata a treia de 60 cor. și se va plăti în 1 Februarie, rata a patra de 60 cor. și se va plăti în 15 April. Sumele aceste sunt atât de mici, încât numai primindu-le regulat și anticipative să poate satisface atâtor trebuințe, câte sunt cu susținerea și îngrijirea elevilor. Astfel rectorul va fi silit să dimită pe elevii ai căror părinți sau îngrijitori nu-și vor solvi ratele la timpul său.

3. Elevii vor avea să aducă cu sine: a) o carte de rugăciuni; b) 4 părechi de schimburi de pânză sau giolgiu, bune; c) cel puțin 6 batiste; d) 2 părechi de încălțăminte și cel puțin 4 părechi de ciorapi sau de obiele; e) 1 saltea (sac de paie) și 2 lepedee (cearsafuri) de pus pe saltea; f) 2 perini și 4 fețe (de perini); g) 1 tol sau plapomă și 2 lepedee de plapomă; h) 2 lepedee albe de giolgiu pentru coperirea patului (de lână și colorate nu sunt bune, căci nu să poate ajunge la uniformitate); i) atâtea bilete (formatul biletelor de vizită) câte bucăți de rufe, veșminte și încălțăminte au; l) 1 cuțit, o furcuță, 1 lingură, 1 pahar și cel puțin 3 servete; m) 1 perie de veșminte și 3 de încălțăminte; n) cel puțin 3 ștergare și 2 piepteni, unul des și unul rar. Pe rufe și veșminte trebuie cusut întreg conumele și cel puțin litera inițiată a numelui de botez. Rufe și veșmintele neînsemnate vor fi respinse.

4. Elevii vor avea proviziunea întreagă și anume: a) locuință în sale mari, sănătoase, luminoase și provăzute cu toate celea de lipsă; b) vipt întreg, adică dejun, prânz, ojină și cină. La dejun vor avea lapte cald cu pâne, la prânz 2—3 feliuri de mâncări, la cină 1—2 feliuri. La prânz în zilele de dulce va fi zupă cu carne, carne cu sos și mâncare groasă cu carne, eventual zamă acră cu carne și mâncare groasă cu carne sau friptură ca garnitură, iar în zilele de post zupă de legume, mâncări făcute cu lapte, brânză sau ouă; Dumineca și în sărbători și prăjituri. La ojină pâne cu poame ori alte asemenea. La cină în zile de dulce va fi friptură cu garnitură sau mâncare groasă cu carne, iar în

zile de post mâncări făcute cu lapte, brânză sau ouă; c) Spălatul, eventual și scrobital rufelor; d) Luminatul în timp rece; e) Încălzitul în timp de iarnă; f) În caz de morb medic, medicină și îngrijirea de lipsă; g) Scaldă caldă în timpul iernii amăsurat prescrierilor igieniei. Afară de acestea superioritatea să va îngrijă, ca elevii mai stabi în studii, pe cât să poate să fie ajuorați în studiere.

5. Părinții în decursul anului școlastic să nu trimită la adresa sau la mâna elevilor bani, ci banii să vină la adresa superiorității, care se va îngrijă să le procure recuzitele de școală, cărțile și celelalte ce le sunt de lipsă. Asemenea nici mâncări să nu le trimită, căci seminarul îi providește cu cele de lipsă. *Mâncările ce părinții cu toate aceste le-ar trimite fiilor săi, se vor împărți între toți elevii, în caz de cantitate mai mică între conșcolarii respectivelor sau respectivilor elevi.*

6. Părinții sunt avizați, că pentru eventualele stricăciuni făcute de fii lor, sunt respunzători și vor avea să le rebonifice. De sine se înțelege, că pentru obiectele, ce să strică prin folosirea, fără vina elevilor, nu se va cere nici o desdăunare.

7. Elevii se vor prezenta în 1 Septembrie st. n. înaintea superiorității seminariale însoțiți de părinții sau îngrijitorii lor, unde aceștia vor plăti taxele de lipsă și vor da în samă obiectele și lucrurile elevilor, și li-se va designa mobilarul destinat spre folosința elevilor.

Blaj, 15 Iuliu 1907.

Emilia Vloiu,
rectorul Seminarului junimei
române gr. cat. stud. din Blaj.

Noutăți.

Intru mărimea lui Dumnezeu. În numele credincioșilor din parohia greco-catolică Intregalde, vin și pe aceasta cale a aduce fierbinte mea mulțumită primarului comunal de aici dl Ioan Nistor și soției sale Ana n. Creța, cari pe lângă multe binefaceri pentru maica biserică, au dăruit și acum de sfințele sărbători ale Rusalelor: un rând nou complet de vestimente bisericesti în preț de 100 cor. Dumnezeu le lungească firul vieții și fapta dâșilor să fie bun exemplu și pentru alții. În numele credincioșilor: *Ioan Nestor*, paroh.

Din Arhidieceză. Concursuri: Până la 15 Aug. n. e deschis concurs pentru ocuparea stațiunii de învățator în *Săcal* (Tr. Indol), de învățator secundar la *Bistra* (Tr. Roșia), și *Oarda-de-sus* (Tr. Sebeș) și de cantor la *Cluj-Mănăstur* (Tr. Cluj). — Până la același termen sunt de împărțit două ajutoare de câte 30 cor. din fund. Vasiliu Raț, destinate învățăcelilor de meserie din Blaj, Reghinul-săsesc ori Făgăraș.

Prinții României în Sibiu. Se anunță din Sibiu, că Altetelor Lor Regale Principele Ferdinand și Princesa Maria cu fiul lor Carol, însoțiți de dnul ministru de interne Ionel Brătian cu dna, de inginerul Aurel Diaconovich, de ajutorul și dama de onoare, au sosit Mercuria trecută acolo și au descălecat la „Împăratul Romanilor“ unde au luat și masa, iar după prânz au făcut o plimbare prin oraș cercetând între altele catedrala și casa națională. La 3^{1/2} s'au relintors iarăș cu automobilul tot prin Turnul roșu, pe unde și veniseră.

Fundațiunea Șulțană. Ultimul cercular mitropolitan publică rațiunile fundațiunii Șulțane pe 1906 trecute prin Directoriul acelei fundațiuni. Estragem câteva date: din dominiu a intrat ca venit peste 58 mii cor. s'au împărțit stipendii 8028 cor. pensuni aproape 4700 cor. salarii 2600 cor. Averele în hârtii de stat și private peste 180 mii

cor. realități 815 mii (Cenade, Vidrasău, Someș-Odorheiu, Spring și Blaj). Averele curată 981 mii cor.

Știri literare. Dl Alcalay editorul „Bibliotecii pentru toți“ a avut bucuria, de a câștiga pentru publicația populară a dsale prețioasa scriere a lui Alexandru Vlăduță: „România pitorească.“ În deosebire de prima ediție care costă 350 cor. actuala ediție cuprinsă sub Nr. 272—4 din „Biblioteca pentru toți“, se vinde numai pentru 90 bani, având aceleași ilustrațiuni frumoase, ca și cea dintâi. „România pitorească“ e o descriere măiastră a țării românești, cu neprețuitele ei comori de frumusețe, cu neuitatele podoabe ale naturii, cu apele-i și munții, ce te transpun în o lume de vise. Scrierea aceasta, ca și orice publicație românească, se poate cumpăra dela Librăria seminarială din Blaj.

Internat de fete. Dna Maria Radu, văduva fostului protopop Dr. Sebastian Radu dela Uioara, cu începutul acestui an școlar, deschide un internat particular pentru fete în Cluj. Vor fi primite în internat copile cari studiază preperandia sau altă școală. Taxa lunară va fi de 50 cor. pentru care sumă fetele vor primi cuartir, proviziune completă, instrucțiune practică și de limbi. Recomandăm cu căldură frumosul plan a a dnei Radu tuturor părinților, cari au de gând să-și crească copilele la Cluj sub o îngrijire plină de atențiune.

Post de cassar. Cetim în „Telegr.“ că dl Man. Comșa, cassar la „Transsylvania“ a fost ales director executiv la Brad. Atragem atenția tinerilor noștri absolvenți ai școalelor de comerț asupra concursului publicat de banca de asigurare „Transsylvania“ din Sibiu în „Sieb. Deutsches Tageblatt“ pentru ocuparea postului de cassar la Centrală. Cererile sunt a se înainta la Direcțiune în Sibiu până în 10 August st. n. a. c. — După cât știm banca „Transsylvania“ este în mare parte sprijinită de clientela românească și publicarea concursului era indicată și în foile noastre. Cum se explicăm întrelăsarea aceasta?

Aviz școlar. Internatul „Pavelean“ de băieți din Beiuș. Părinții doritori de a-și așeza pruncii lor pentru anul școlar 1907/8 în Internatul „Pavelean“ de băieți gr-cat. din Beiuș sunt avizați, că până la 15 August a. c. să-și trimită petițiile la rectoratul internatului. Taxa de întreținere la an e: 280 cor. (doue sute optzeci coroane), Uniforma: 60 cor. (șasăzeci coroane) iar taxa de înscriere va plăti fiecare elev — și cei beneficiați 3 cor. Taxele să plătesc în doue rate anticipative: la 1 Sept. și la 1 Febr. Au să suplice și acei tineri școlari, cari în anul trecut au fost platnici în internat. Rectoratul.

Croitor român la Cluj. Am onorul a Vă aduce la prețioasa cunoștință, că firma cea veche: „Cristea și Radu“ am schimbat-o astfel *Radu M.* și sub aceasta firmă voi conduce singur cu toate îndatoririle sale: *utelierul de croitorie pentru domni*, care deja în scurtul interval de timp și-a câștigat o reputație onestă înaintea p. t. publicului din Cluj și din întreg jurul ardelean. *M. Radu.*

Concursuri. Concursul pentru primirea elevilor pe anul școl. venitor în Convictul greco-catolic român din Sighet se va ține în 5 August st. n. a. c. Pot concursuri studenți gr-cat. români din Maramurăș. Recurșele sunt a să trimită la direcțiunea convictului până în 1 August. Sighet la 16 Iuliu 1907. *Tit Bud*, vicar, directorul convictului.

Călduri canculare. Dnul Ștefan Popu paroh în Iezvin, autorul „acelei volante oportune“ despre îngropăciunea eterodoxilor, ne dă gata în „Tribuna“ de Marți, pentru că i-am numit scrierea dsale „babilonie de fraze“ și i-am pus la îndoială cunoștința în canoane. Fiindcă nu suntem dispuși a reaga la „somațiunea peremtoră“ de 30 zile ce ne pune, îl rugăm să nu mai steie în „espectanță“, ci mai bine recetindu-și elucubrația din „Tribuna“ să recunoască, că era mai bine

„să fie nefoastă“ acest răspuns. Redactorii Tribunei de sigur au publicat articolul dlui Pop, cum ar fi publicat „Vulturul“ la vremea sa a scrisoare din cătănie.

Proces de presă. „Lupta“ are nou proces de presă. Acesta e al 6-lea.

Aviz. Ajungându-ne la cunoștință, că multe din invitațiile pentru Concertul din Iclanzel de la 4 Aug. n'au sosit la locul destinat, rugăm pe cei cari ar voi, se participe, să se considere pe calea aceasta „invitați.“ *Comitetul aranjator.*

Petreceri. Tinerii economi din Șieu-Măgeruș invită cu toată onoarea la *producțiunea teatrală* împreună cu joc, care se va ține în 4 August st. n. sub scut sigur. Venitul curat e destinat în favorul bisericii gr-cat. din loc.

— Curatorul bisericii greco-catolice din Reghinul-săsesc invită la *petrecerea de vară*, ce va aranja-o Sâmbătă, la 10 August n. a. c. în pavilionul din parcul orașului Reghin. Venitul curat e merit instituțiilor românești de sub conducerea aceluiași curatorat.

— Cu ocaziunea adunării despărțământului Sighișoară a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român ce se va ține în Ibașfalău, inteligența română din loc și jur invită la *petrecerea de vară* ce o va aranja în 4 august n. 1907. (Duminecă după St. Ilie) în sala hotelului cel mare din Ibașfalău. Venitul curat este destinat pentru biblioteca despărțământului Astrei. Damele sunt rugate a-se prezenta, pe cât se poate, în costume românești. Comitetul aranjator: Dora Bian, Clementina Câmpian, Otilia Câmpian, Veturia F. Negruțiu, Maria Simu, Cornelia Orășan, Betti Precup. Comitetul colaborator: tinerimea.

— Inteligența română din Csăki-Gorbó și jur invită la *petrecerea de vară* ce se va aranja (Duminecă) la 11 August st. n. 1907 în pavilionul de vară din grădina școlii confesionale gr. cat. din Csăki-Gorbó în favorul bisericii gr. cat.

— Societatea meserieșilor din Blaj invită la *petrecerea de vară*, ce se va ține în Duminecă în 4 August n. 1907, în grădina din Veza.

— Tinerimea academică română din Sălăgiu și părțile marginase invită la *petrecerea de vară*, împreună cu cântări populare și declamațiuni ce va aranja cu prilejul adunării generale a „Despărțământului XVI. (Sălăgian-Chiorean) al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ și „Reuniunea Femeilor Române Sălăgiene“ la 4 August n. 1907 în Băsești.

— Tinerimea română din Mediaș și jur invită la *petrecerea de vară*, care o va aranja în 2 August a. c. (Sântul Ilie) în pavilionul hotelului „Schützen“ din Mediaș. Venitul curat este destinat spre scop filantropic.

— Tinerimea română din Hateg invită la *producțiunea teatrală* urmată de dans, care o va aranja la 4 August 1907. st. n. în hotelul „Mielul de aur“, se vor preda piesele: Trei doctori, loc. de V. A. Vlaicu și Zăpăciții, loc. de Teochar Alexi.

Necrocire pe mare. Vaporul „Columbia“, pe care erau o grămadă de oameni, s'a ciocnit în apropiere de țărmul Californiei cu vaporul San-Pedro. În urma acestei ciocniri vaporul Columbia s'a cufundat. S'au înecat 150 de inși dintre cei aflați pe el. Ciocnirea s'a întâmplat în vreme de noapte pe o negură deasă. Vaporul San-Pedro, care ducea lemne, a rupt în două vaporul Columbia, care în restimp de 15 minute s'a și cufundat în mare.

Necrolog. † *Ioan Băgăian* fiul prof. de gimn. Ioan Băgăian a repausat în 25 Iulie 1907. Îl deplâng întristații părinți.

Odihnească în pace!

Partea literară.

Din zilele lui Nero.

— Roman —

după

Alexandru Dumas—Tatăl.

(Continuare).

11

Și iată, că la câteva zile apăru pe stradele Neapolului o adunătură de oameni decăzuți și cu totul necunoscuți. Ei aclamau pe Octavia, resturnând statuia Popăei, care era ridicată mai în fie-care-stradă, cântând cântece de batjocură la adresa amantei lui Nero.

Ostașii lui Nero se năpustiră asupra lor, împrăștiindu-i și deținind pe vre-o câțiva.

Statuiele Poppăei fură ridicate de nou, anunțându-se, că demonstrații vor fi pedepsiți fără milă, cu prilejul unei turburări nouă.

Comedia aceasta aranjată de Poppăa însaș n'a durat decât o jumătate de ceas, dar a costat-o un milion de sesterții. În schimb soarta Octaviei era hotărâtă.

Poppăa plecase la Roma, ca să nu fie martoră la turburări, spre a încunjura ori-ce prepus, și se reîntoarse numai după-ce crainicul ei dresat, o vesti de cele întâmplate. Ajungând în Neapol, se aruncă lingușitoare la picioarele lui Nero. Acesta trimise Octaviei porunca: să se sinucidă. Zădarnice au fost rugăciunile bieteii Octavii, care trăia exilată pe o insulă, zădarnic s'a provocat la amintirea lui Germanicus, moșul ei și al lui, zădarnic a declarat că vrea să trăiască de aci încolo ca o cerșetoare, de parte în Africa.

Poppăa a rămas neînduplecată.

Cum nu avea curajul să-și facă seama singură, ostașii îi legară mâinile la spate și îi desfăcură arterele dela gât, apoi, la porunca Poppăei, care seafia într-o cameră de alături, o puseră într-o baie caldă, și îi deschiseră și celelalte artere, ca sângele să se scurgă mai în grabă.

Ea nu avu curajul să o privească în baie, dar pentru a se convinge că într'adevăr Octavia murise, porunci să i-se aducă capul.

Când în sfârșit îi văzu capul taiat, nu se putu răbda să nu străpungă cu acul ei de păr ochiul Octaviei, rămas întredeschis.

Nero plecă acum la Roma.

Orgiile se țineau lanț. Aranja jocuri de circ, în cari rolul gladiatorilor îl ocupau senatorii. El cânta cu prilejul emulărilor în cântări, și spionii lui, cari erau reslățiți în public, însemnau numele acelor, cari nu aplaudau. Aceștia erau chemați a doua zi la împărat, erau sngrumați încă în vestibul și târiți apoi de frânghie, în fața lui Nero.

Odată cu prilejul unei pășiri în circ, alunecă și-și scriinti piciorul. De năcaș ordonă să se dee foc la douăzeci de case de a patriciilor, oprind totodată încercarea de a potoli focul. Și când jumătatea Romei era în flacări, Nero, cu harfa în mână, cânta incendiarea Troiei, de pe balconul palatului.

Era paroxismul nebuniei.

Poppăa însaș voia să curme acum șirul acestor nebunii. De aceea, nu se prezentă la proximele jocuri de circ, unde Nero avea de gând să joace și el și unde aveau să se repete grozăviile cele mai mari.

Popăa credea, că nici Nero nu va lua parte, după-ce îl avizase de neparticiparea ei.

Se înșelă însă. Nero o chemă la sine și o mustră pentru ofensa ce i-a aruncat-o în față, nevoind să participe la niște producțiuni, unde el însuș avea rolul de frunte, și când Poppăa îi făcu reproș pentru vorbele lui, Nero o trânti la pământ, punându-i piciorul pe gât, până o înăbuși cu totul.

Scrise apoi o elegie asupra osemintelor ei, lăudându-i frumuseța fără seamăn.

Pe urmă ordonă ca osemintele ei să nu fie distruse prin ardere, ci să se înbalzameze.

Notițele contimporane spun, că înbalzamarea aceasta a costat mai mult decât câtă tămâie și smirnă poate produce Arabia întreagă, în decursul unui an.

Suma aceasta uimitoare — după banii nostri cam patru milioane de coroane — s'a întrebuințat pentru înbalzamarea acestei femei, care în viață întrebuința la car catiri cu copite de aur, și se scâldă zilnic în laptele de curând muls a cinci sute de măgărițe.

Venind vorbă în senat despre groaznicul incendiu, care a bătuit în Roma, Nero declară, că incendiarea e opera creștinilor.

Senatul hotări atunci, că toți creștinii să fie condamnați la moarte pe rug. Nero fu însă mai «nobil», și ceru pentru circ pe creștinii osândiți la moarte. Sila află cel dintâi de această veste îngrozitoare și o împărțăși numai decât creștinilor din catacombe.

Erau vre-o optsprezece mii de oameni, cari primiră cu resignare spusele lui Sila, și căzând în genunchi, aduseră laudă lui Dumnezeu pentru favorul ce li-l dase, de a muri într'un chip atât de glorios, pentru numele Restignitului...

În clipa aceea Acte, urcându-se pe un pedestal de piatră, exclamă:

— Creștinilor! Măne me duc la Nero, să vorbesc în interesul vostru. Sau voi muri și eu, sau vă mântuiți cu toții.

— Iar eu — zise Sila — mă abat de seară pe aici și dacă nu vei izbuti, isprăvesc eu cu Nero.

XVIII.

Dimineața Acte eși din catacombe, spre a merge în palat. Porni singură, îmbrăcată într'o haină lungă. Un vâl des îi ascundea fața, iar la brâu purta un mic pumnal, pe care îl luase de frica ostașilor beți. Se mai gândise ea, cu mintea ei de copilă, să dee acest pumnal lui Paul, spre a se sinucide în temniță, în cazul când n'ar izbuti să-l înduplece pe Nero. După credința ei, sinuciderea nu era păcat. Nu știea încă, ce glorioasă e moartea de martir.

Apropiindu-se de murii Romei, începu să tremure în tot trupul. Pe cine va revedea oară, pe Lucius sau pe Nero? Pe Caesarul sau pe biruitorul cântăreț din Corint? Biata

copilă, la gândul că are să revadă pe Lucius, își imagina că trebuie să uite totul, și că ar trăi iarăș numai pentru iubirea ei cea fără margini. Auzise în catacombe despre moartea Poppăei și a Octaviei, fără să cunoască amănuntele. Știa numai, că Nero nu mai are nevastă, nici amantă. Și ea spera. În inima ei îndrăgită că împăratul totuș își va aduce aminte de dragostea curată, cu care ea se alipise de Lucius.

Legănată de aceste visuri de noroc, ajunse la poarta palatului. Era o frumoasă dimineață de vară, la porțile palatului se adunase lume mai multă ca de obicei. Acte credea, că plebea așteaptă să afle vești noauă despre jocurile de circ. Se strecoră printre ei, fără să-i bage în seamă, cu gândul să întilnească cât mai curund pe împăratul. Când ajunse însă la piața cu statuiele zeilor, remase surprinsă. Înțelegea acum, că e vorbă de o mare festivitate, căci statuiele zeilor erau împodobite în mod deosebit, stradele erau preșărate cu flori, iar scara pe care urca singur Nero în temple, era acoperită cu covoară de purpur.

Intrebă pe un sclav, ce vor să însemne toate aceste? Acesta o întrebă, și el, cu mirare.

— De unde vii tu, fetiço, de nu știi că astăzi se cunună divinul Caesar?

— Se cunună? — întrebă ea mecanic — și cu cine?

— Cu Sabina, o sclavă, pe care divinul împărat a aflat-o vrednică s-o iea de nevastă. Înțelegi? O sclavă devine nevasta Caesarului. Înțelegi tu? — strigă sclavul extaziat, fără să știe că el era un interpret fidel al intenției Caesarului.

Acte rămase cu totul zdrobită.

Iată dar, împăratul era îndrăgît de Sabina și pe vremea când venise în Corint. Înțelese atunci, în tot cuprinsul ei groaznică nenorocire, care o mânase în brațele lui Lucius.

Și se revoltă apoi din tot sufletul, când îl văzu în fața statuiei lui Joie, alături de Sabina, și când auzi cuvintele pontificelui:

— Lucius Domitius Claudius Nero, iată Sabina este a ta, fi-i părinte, bărbat, frate și îngrijitor!

Își întoarse capul, un singur sentiment o predomină acum: gelosia rivalei. Înțelegea acum, de ce o mușcase Sabina de umăr, când se scâldase. de ce era așa de rece în totdeauna.

O ură groaznică îi clocotia în piept, o ură de moarte, care cerea răzbunare.

Toate rămaseră în umbră: catacombele, Paul, creștinii, totul... Rămase singur femeia amăgîtă, care vrea să-și răzbune amăgirea.

Serbarea a ținut aproape ziua întreagă. Nero și Sabina luară mai întâi parte la us-pățul aranjat de senat, apoi primiră diferiți delegați, cari veniră să-i felicite. Acte era pretutindeni în urma lor, fără să-i scape din vedere.

Așteptă să-i vadă intrând în palat. Nu știa nici ea, ce avea de gând să facă în clipa când vor intra în palat, credea numai, că Nero va lăsa-o singură pe câteva clipe

și atunci spera să se răfuiască cu ea. Pe vremea aceea, putea să creadă, că va intra în palat, căci Nero nu se teme încă de popor și porțile palatului erau totdeauna deschise.

Abia spre seară îi văzu reîntorcându-se în palat. Cum Acte cunoștea prea bine interiorul, îi fu ușor să ghicească camera în care aveau să se retragă.

Se ascunse deși după perdelele scumpe și așteptă vr-o două ceasuri, până ce apăru Sabina, cu suita.

Acte rămase incremenită.

În vreme-ce însoțitorii descheiau hainele împărătesei, ea se convinse tot mai mult, că Sabina e identică cu — Sporus.

Era vis, sau aievea? Sau Sporus și Sabina erau aceeași persoană? Sau nebunise ea cu desăvârșire?

Împărăteasa rămasă singură, apoi frângându-și mâinile, începu a plânge cu hohot.

În clipa aceea Acte eși de după perdele, năpustindu-se cu pumnalul asupra ei.

Împărăteasa, în loc de a se da la o parte, își desfăcu pieptul, zicându-i:

— Lovește, Acte, cel puțin știu că nu măi trăiesc...

Acte se opri, incremenită.

— Me recunoști, așadar? Da, eu sânt Acte, dar spune cine ești tu? Sporus sau Sabina? Bărbat sau femeie? Spune!

— O, — zise — eu sânt o ființă nenorocită — și isbucni în plâns.

De afară se auzi zgomot de pași.

Acte voia să se retragă în ascunzătoare, dar ușa se deschise și ea fu surprinsă de sclavii, cari intrară.

Când aceștia văzură pe Sabina îngenuchiată în fața patului și o femeie străină cu pumnalul în mână, înțeleseseră că e vorba de un atentat. Se năpustiră asupra Actei, o legară și o internară în temnița de sub palat. Acte cunoștea temnița aceea, de când trecuse pe lângă ea cu Sporus, când acesta o condusesse la Caesarul.

Aici întâlni chiar cunoscuți.

Răvăzu pe Paul și pe Sila.

(Va urmă).

Desvoltarea chestiunii sociale.

— după Ernst Kirchberg. —

(Continuare).

3

II. Evul de mijloc și revoluțiunea franceză.

Mult timp au fost oamenii de credință, că neajunsurile în societatea omenească au fost produsele culturii superioare. Și că popoarele preistorice de păstori și lucrători de pământ, cari erau mai aproape de statul așa numit natural, ar fi avut o soartă mai fericită, mai îndestulată. Cercetările veacului nostru ne-au învățat tocmai despre contrar. De când e lumea au fost domni și servitori, și poziția celor din urmă e cu atât mai tristă, cu cât străbăteau mai departe în întunecul vremilor trecute. Nici la Germanii cei vechi n-au fost relațiunile sociale așa de plăcute, pe cum ni-le descrie Tacit.

Ce e drept că în codrii întunecoși ai Germaniei trăia o viață de oameni puternici și plini de viață, a cărei dorințe după libertate și vitejie, curățenie de moravuri și ospitalitate eră recunoscută. Dar noi ne formăm o idee falsă de poporul acesta, dacă credem, că ei în timp de pace umblau la

vânătoare sau ședeau la judecată sub stjerii sfințiți, și de altminterlea își petreceau timpul în un dulce farniente bând și jucându-se în cuburi. Viața asta desfrănată și fără griji o duceau numai puținele familii nobile a acelei vițe. Poporul propriu era în o atârulare mare, cauză deajuns, ca scriitorul roman în disprețul său fără margini pentru tot cei sclav să o țină sub demnitatea sa, a să ocupă cu el. Constând din indigeni, și zileri, trebuiau să lucre agrii nobililor, trebuiau să lucre de dimineața până sara și zvea să sufere celea mai severe pedepse pentru o greșală mică. Nu aveau dreptul de a purta arme, nu aveau vot în adunările populare, nu puteau fi actor ori martor nici preot.

Sclavul, în cele mai multe cazuri prisioner de războiu, eră considerat asemenea unui animal; el era un obiect, o marfă, un mijloc de schimb; domnul avea putere peste viața și moartea lui. Și aceștia nici nu aveau nădejde ca să se îndrepte oare când lucrurile spre bine pentru ei. Numai cel liber avea intrarea în Walhalla lui Wodan.

Caracterul social al vechimei a fost sclăvia. O parte a societății omenești a ajuns a fi supusă cu desăvârșire celeialalte, stângărită în voință și mișcare, plecată sub jugul lucrării și tractată cu dispreț. Trebuie să vină un Hristos cu dragostea sa care îmbrățișează toate, cu mila sa nemărginită pentru cei oboșiți și însărcinați, spre a mântui omenimea aservită de legăturile sale. Eră Messia cel atât de așteptat de lume și spre care să imbulzia acum ca spre mântuitorul și liberatorul.

Popoarele fură pătrunse de un spirit mai blând. Și dacă au mai trecut veacuri, ba mii de ani, până ce se sfârși opul de eliberare ale maselor poporului, a fost pusă baza, pe carea putea fi zidită o sistemă a universului mai sănătoasă și mai dreaptă. În năvălirile emigrării popoarelor să prăbușise cultura romană cu moravurile și datinile sale. Relațiunile economice și sociale din Europa întreagă sunt în legătură cu acelea, cari le aflăram la Germanii cei vechi.

La început nu să întâmplară schimbări mari. Nobilul avut să ocupă cu vânăutul și benchetuitul. În vremuri de războiu să alătura cu soldații săi ca vasal credincios către domnul feudului său, căruia îi jurase a-l apăra, și pe care eră îndatorat a-l sprijini cu un număr anumit de oameni harnici de luptă. Proprietățile ce le căpătase el sau înaintașii săi pentru merite războiice, nu erau proprietatea lor liberă, ci îi erau predate numai ca feud spre folosință.

Un raport, ce samănă cu o arândă, numai cât contraservițiul la domnul feudului sta singur din credința sa vasală, și nu doară în bani de arândă, și că feudul nu se revoca așa ușor, ci trecea adese la multe generațiuni ale acelei familii. Nobilul putea dispune cu proprietățile sale după cum voia. De vândut nu le putea vinde, dar le putea da mai departe ca feud, și asta eră de comun obiceiul.

Nobilul avut împărțise toate bunurile sale zilerilor săi iobagi, la cari contraservițiile nu le formau servicii în războiu, ci furnizări în naturalie și lucrări. Zilerii aveau o oarecare independență, încât pământurile date le lucrau cum voiau. Dar rodurile erau ale proprietarului, având afară de aceia a plăti toate poverile la stat și comună. Ei trebuiau să facă drumuri, să stee de pază

să provadă pe războiicii ce treceau pe la ei. Nobilii, cari apărau statul din afară, erau scutiți de toate impozitele. Spre a putea implini toate datorințele lor, trebuiau să lucre iobagii din greu și puteau fi voioși, dacă în timpuri liniștite aveau din ce să trăiască. Silințelor bisericeii, le-a succes, a îmbunătăți încâtva soartea acestora. Iobagiul nu se mai putea vinde ca o marfă, el era legat de glie, și numai împreună cu aceasta își putea schimba stăpânul.

În primii timpai formațiunei statelor germane iobăgia era generală. Biserica avea asemenea nobilului iobagii săi. Biserica avea proprietăți estinse, căpătate parte dela regi și principii, parte din legate și dăruiiri. Mai erau liberi mai mici, cari încă mergeau la luptă, dar își lucrau însiși pământurile.

În decursul veacurilor să schimbără pe încetul relațiunile. Nobilii și biserica începură a lucra însiși pământurile, folosindu-se vezi bine de zileri. Aceștia căpătară o parte de moșie ca proprietate, trebuiră însă pentru aceasta să se îndatoreze a se pune împreună cu vitele lor 2 zile la săptămână în slujba Domnului. Iobagii se prefăcură în clăcași. Economia câștigă prin schimbările acestea, fiindcă nobilul și țaranul aveau acum interes propriu, a lucra pământurile cât să poate de bine. Dar rămăneau afară de clacă și poverile statului și cele comunale și zecimi foarte grele cari trebuiau prestate nobilului, starea țaranului nu se îmbunătăți temeinic.

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Mariu Theodorian: **Dreptul canonic oriental cu adnotațiuni și comentarii**, București 1905—7 trei volume, prețul 10.50 cor. Sub acest titlu dl avocat Theodorian, constatând la diferite ocaziuni necunoștința canoanelor bisericești, chiar din partea celor chemați, a retipărit canoanele din Pidaliohul, tradus de Mitropolitul Veniamin Costake și le-a însoțit cu pumăroase esplicări și comentării scoase din celea mai bune isvoare și publicațiuni ale bisericeii orientale și apusene. Vol. I. are o lungă introducere în studiul dreptului canonic, unde se înșiră și note biografice asupra celor mai însemnați canoniști: Grațian, Zonara, Balsamon ș. a. Afară de aceasta notițe istorice precedează canoanele singuraticelor sinoade. Din partea noastră recomandăm mult procurarea acestei prețioase publicațiuni, ca una, care poate fi de bun folos preoțimeii noastre. Se poate procura dela Librăria seminarială (vol. I 3.50. II 3.— III 4.—)

„Luceafărul“ Nr. 13 cu următorul sumar: M. Sadoveanu, Tineretea. — G. Murnu, Monumente antice din Roma, Palatinul. — A. Seca, Dor (poezie). — D. Nanu, Rugăciunea de Paul Verlaine. — I. Ciocărlan, Inimă de mamă (nuvelă). — I. Borcia, Ifigenia în Taurida de Goethe. — M. Cuntău, Că te-am iubit (poezie). — I. Albu, În Maramurăș (poezie). — G. C. Ionescu, Boerul, (nuvelă). — Cronica „Treburi literare“. V. Caraivan. La șezătoare. Un Dușman. Prinții gândesc. Judecățile dlui Panu. Aschii. Turneul lui Z. Bârsan. Ploaie de vară. — Bibliografie.

„Sămănătorul“, revistă literară. Anul VI. Nr. 27. cu următorul sumar: Zamfir C. Arbut, Studenții și poporul. — Natalia Iosif, Fantasia (poezie). — Brândușa, Mosafirii. (schită). St. Șerbanescu, Septentrion (poezie). — D. Mihalache, Ciobanul și fata de împărat (poveste). — Al. Gh. Doinaru, Învinsul (poezie). G. Murgoci, O călătorie prin stepa rusească (Ascania-Nova). — I. Scurtu, Cronică. — Red. Răspunsuri.

Liturgica Volumul II. al Teologiei pastorale, de Dr. Izidor Marcu, canonic. Pe 592 pag. f. 8°.

Să afle de vânzare la **Librăria seminarială** și costă **5.40 cor. + 30 fl.** porto. Pentru România **6 lei.**

Hipnotism și Spiritism de Dr. V. Suciu. Pe 200 pag. f. 8°.

Costă **1 cor. 50. fl. + 10 fl.** porto a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Teologia dogmatică fundamentală vol. I. *Apologetica creștină* vol. II. *Tradițiunea și Biserica*, de Dr. Vasile Suciu, profesor de teologie.

Costă fiecare volum **5 cor. + 30 fl.** porto, a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
p. redacție respnz.: **Augustin Gruția.**

Edict de licitațiune.

Pentru darea în întreprindere a lucrărilor necesare la zidirea bisericii, ce va ridica comuna bisericăscă gr. cat. Vaida Sânt Ioana să va țineă licitațiune publică în edificiul școlii la 11 August 1907 la 2 oare d. a. pe lângă oferte în scris.

Planul, preliminarul de spese, mustra de contract și condițiunile de edificare să pot vedea la subscrisul preot.

Suma speselor preliminară e de 25.785 Cor. 90 fl. Cauțiunea face 10% din suma ofertului. Cauțiunea este a se depune la casarul comunei bisericăști până la 12 oare la amiazi din ziua licitațiunei.

Vaida Sânt Ioana la 19 Iulie 1907.

Demetriu Fărcaș m. p. **Teodor David** m. p.
preot gr. cat. curator primar.

(29) 1-1

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine
rugăciuni către Preasf. Năs-
cătoare de Dumnezeu leg. 24 fl.

A apărut:

LITURGIERUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo . . . . . 6 cor.
legat . . . . . 9 „
Pe hârtie velină consistentă:
crudo . . . . . 5 cor.
legat . . . . . 8 „

Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög — Blaj.

— Valabilă dela 1 Octomvrie n. 1906. —

cătră	g a r a	dela
Teiuș—Tövis		
12:48	tren de persoane	1:02
7:45	tren accelerat	12:22
7:02	tren mixt (numai Joia)	4:05
2:52	tren accelerat	2:18
1:20	tren de persoane	9:05
Copșa—Kis-Kapus		
1:07	tren de persoane	12:43
12:23	tren accelerat	8:4
4:09	tren mixt (numai Joia)	6:53
2:14	tren de persoane	2:15
9:06	tren accelerat	2:51
Parajd		
3:02	tren mixt	8:44
2:43	tren mixt	6:48
9:11	tren de persoane (Luni, Mercuri, Sâmbătă)	12:35

La expozițiunea milenară din Budăpesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorla de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(27) 2-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latune prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 1-52

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90.981.088 coreane.

capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 cor. pentru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.